

ODPOČÚVANIE A ZÁZNAM TELEKOMUNIKAČNEJ PREVÁDZKY A JEHO VYUŽITIE NA ÚČELY ODHAĽOVANIA A DOKAZOVANIA KORUPCIE

MARCELA TÓTHOVÁ

Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva, Bratislava, Slovensko

Abstrakt

Predkladaný príspevok sa týka aktuálnej právnej úpravy trestno-procesného inštitútu odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky na účely odhaľovania korupcie. Vychádza z medzinárodného kontextu práv, do ktorých uvedený inštitút zasahuje. Popisuje aktuálnu trestno-procesnú úpravu a reflektuje aj aktuálnu európsku judikatúru s akcentom na judikatúru ESLP.

Kľúčové slová

korupcia, odhaľovanie a dokazovanie korupcie, odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky, právo na súkromie.

Abstract

The article concerns the current and largely legislation of criminal process Institute the interception and recording of telecommunications. Based on the context of international rights, which referred to the Institute extends. Describes current criminal process legislation and reflects current law in the Czech and Slovak republics and points to an important law of the ECHR.

Key words

Corruption, detection and proof of corruption, interception and recording of telecommunications, right to privacy.

1. MOŽNOSTI ODHAĽOVANIA A DOKAZOVANIA KORUPCIE

Korupcia je zaradovaná k tým najzávažnejším druhom kriminality, ktoré sa v súčasnej spoločnosti objavujú. Osobitosti, ktoré vykazuje sa týkajú nie len moderných a sofistikovaných spôsobov páchania a všetkých predchádzajúcich a následných úkonov, ktoré modus operandi zahŕňa, ale taktiež aj korupčného vzťahu, typických kriminalistických stôp, aktuálnej právnej úpravy postihu korupcie u nás a prieniku korupcie ako takej do všetkých oblastí a sfér života spoločnosti. V súvislosti s korupčnou kriminalitou je taktiež potrebné vyzdvihnúť jej vysokú latenciu (skrytosť), na ktorej sa vo svojom súhrne podieľajú všetky vyššie uvedené osobitosti. Tie taktiež odôvodňujú konštatovanie viacerých autorov, že korupciu je v súčasnosti možné považovať za samostatný druh kriminality v štruktúre kriminality celkovej.

Ukazuje sa, že odhaľovanie a dokazovanie tých najzávažnejších druhov kriminality prostredníctvom klasických prostriedkov je len veľmi málo efektívne, málo účinné a v mnohých prípadoch dokonca nemožné. Efektívne a účinné odhaľovanie a dokazovanie najzávažnejších druhov kriminality, ku ktorým korupčná kriminalita nepochybne patrí, si v súčasnosti už ani nie je možné predstaviť bez využitia špecifických, ofenzívnych prostriedkov. Ide o prostriedky, ktoré umožňujú získavať informácie, ktoré sú dôležité pre trestné konanie. Predovšetkým ide o prostriedky informačno-technické. Na účely trestného konania sa za informačno-technické prostriedky podľa ustanovenia § 10 ods. 20 Trestného poriadku (zákon č. 301/2005 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov, ďalej len „TP“) považujú elektrotechnické, rádiotechnické, fototechnické, optické, mechanické, chemické a iné technické prostriedky a zariadenia alebo ich súbory použité utajovaným spôsobom pri odpočúvaní a zázname prevádzky v elektronických komunikačných sieťach, obrazových, zvukových alebo obrazovo-zvukových záznamov alebo pri vyhľadávaní, otváraní a skúmaní zásielok, ak sa ich použitím zasahuje do základných ľudských práv a slobôd.

Trestno-procesné prostriedky, ktoré smerujú k získavaniu informácií, ktoré sú dôležité pre trestné konanie sú charakteristické tým, že sa vykonávajú utajeným spôsobom a zároveň tým, že výrazným spôsobom zasahujú do základných ľudských práv, ktoré sú garantované nie len ústavnoprávne, ale taktiež aj na nadnárodnej úrovni vo viacerých dôležitých dokumentoch. Práve z toho dôvodu musia byť možnosti ich využitia podrobne a striktné upravené právnymi predpismi so silou zákona. Pre získavanie informácií prostredníctvom týchto prostriedkov platí podľa Ivora niekoľko zásad, s ktorých možno spomenúť tieto¹:

- informácie sa získavajú prostredníctvom špeciálnej techniky, ktorá je konštrukčne vybavená na tento účel,
- použitie, resp. využitie týchto prostriedkov v trestnom konaní (schvaľovanie, kontrolný mechanizmus, praktická realizácia) podlieha osobitnému a prísnemu režimu, ktorý je upravený zákonnou úpravou,
- prostriedky sa využívajú utajovaným spôsobom,
- spracúvanie získaných informácií, ich evidencia, dokumentácia, ukladanie a vyradovanie podliehajú taktiež zákonnej úprave.

Vzhľadom na svoju povahu, osobitosti ich realizácie a predovšetkým vzhľadom na veľmi intenzívny stret s vybranými základnými ľudskými právami ide o inštitúty, ktoré sú veľmi často predmetom živých diskusií. Ich

¹ Ivor, J.: Monitorovanie osôb ako dôkazný prostriedok v trestnom konaní. In Karlovarská právni revue č. 4/2007, s. 1 a nasl.

právna úprava, limity i garancie sú, prirodzene, v európskych štátoch rôzne. Veľmi zaujímavá vo vzťahu k týmto prostriedkom je judikatúra európskych súdov (predovšetkým ESLP) a to práve v súvislosti s vyššie už spomenutým citeľným zásahom týchto prostriedkov do základných ľudských práv. Aj v judikatúre je však viditeľný určitý postupný vývoj, ktorý je však taktiež možné interpretovať rôzne.

2. ODPOČÚVANIE A ZÁZNAM TELEKOMUNIKAČNEJ PREVÁDZKY A STRET S PRÁVOM NA SÚKROMIE

Jedným z informačno-technických prostriedkov a zároveň prostriedkov, ktoré smerujú k získavaniu informácií dôležitých pre trestné konanie je práve odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky.

Ide o jeden z prostriedkov umožňujúcich efektívne a účinné odhaľovanie a taktiež aj dokazovanie korupcie, ktorý však výrazným a citeľným spôsobom zasahuje do základných ľudských práv a slobôd, predovšetkým do práva na súkromie. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že Slovenská republika je právnym a demokratickým štátom, v ktorom sa garantujú a uplatňujú základné ľudské práva, ktoré sú zároveň aj právne vymožiteľné. Právo na súkromie je ústavnoprávne garantované v čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších právnych predpisov, ďalej len „Ústava SR“), podľa ktorého sa zaručuje nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia. Obmedzenie týchto práv je možné len v prípadoch, ktoré stanovujú právne predpisy so silou zákona. Z pohľadu trestného práva samozrejme platí, že zásahy do základných ľudských práv, v tomto prípade do práva na súkromie, sú možné len v takej miere, ktorá je nevyhnutná na účely odhaľovania a dokazovania konkrétneho trestného činu. Navyše, orgány činné v trestnom konaní ako aj súdy sú povinné veľmi dôsledne rešpektovať zásadu primeranosti a zdržanlivosti, podľa ktorej môžu do základných ľudských práv osôb zúčastnených na procesnom úkone zasahovať len v miere, ktorá je nevyhnutná na dosiahnutie účelu úkonu a vždy sú povinné rešpektovať základné ľudské práva a slobody, česť a dôstojnosť osôb, s ktorými prichádzajú do kontaktu.

Právo na súkromie je však potrebné vnímať aj v kontexte čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“) a judikatúry, ktorú vo vzťahu k tejto úprave vydal ESLP, ktorý dozoruje dodržiavanie práv vyplývajúcich z Dohovoru. Podľa odseku 1 má každý právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a tiež korešpondencie. V odseku 2 je stanovený zákaz štátnych orgánov zasahovať do tohto práva s výnimkou prípadov, ak je takýto zásah v súlade so zákonom a je nevyhnutný v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom alebo zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných. V podstate teda platí, že prvý odsek je vyjadrením garancie práva na súkromie a druhý

predstavuje zákaz pre štátne orgány zasahovať do tohto práva s výnimkou prípadov, ktoré spĺňajú uvedené požiadavky. Ide teda o absolútny zákaz svojvoľného zasahovania do práva na súkromie. Vo vzťahu k obom odsekom je však veľmi zaujímavá judikatúra ESĽP a vývoj, ktorý je v nej viditeľný.

Vo svojej judikatúre ESĽP postupne upúšťal od veľmi prísneho a striktného výkladu, že štátne orgány nesmú do práva na súkromie zasahovať a postupne sa prikláňal k legálnosti zásahov do tohto práva za splnenia podmienky, že právne úpravy stanovujú podrobné a presné rámce, ako aj limity týchto zásahov. V roku 1968 judikoval ESĽP v prípade „Belgický jazykový zákon“², že štátny orgán nesmie za žiadnych okolností a v žiadnom prípade zasahovať do práva na súkromie. O desať rokov na to (v roku 1978) však priamo v súvislosti s odpočúvaním a záznamom telekomunikačnej prevádzky v prípade *Klass vs. Nemecko*³ judikoval, že zásah štátneho orgánu do práva na súkromie je síce možný, avšak v každom prípade musia byť splnené podmienky, ktoré sa uvádzajú v čl. 8 ods. 2 Dohovoru. Zmenu svojho postoja odôvodnil technickým pokrokom v oblasti špiónážnej techniky a rozvojom terorizmu v Európe. Demokratické a právne štáty sú týmito javmi značne ohrozené a tak na účely sledovania podozrivých osôb môžu využívať aj prostriedky tajného dohľadu. Výslovne tak pripustil existenciu vnútroštátnej úpravy dohľadu nad telekomunikáciami, ak je to potrebné v záujme národnej bezpečnosti a predchádzania nepokojom a zločinnosti (teda pripustil možnosť dohľadu vo výnimočných prípadoch). V tejto súvislosti judikoval tiež, že pojem „nevyhnutný“, ktorý je obsiahnutý v odseku 2 sa viaže výhradne na existenciu naliehajúcej spoločenskej potreby tohto zásahu a nie je natoľko flexibilný, že by ho bolo možné považovať za synonymum výrazov užitočný, primeraný, žiaduci. Podľa názoru súdu prostriedky tajného dohľadu nad občanmi sú nástrojom policajného a nie demokratického a právneho štátu. Ich využitie v demokratickom a právnom štáte je možné skutočne veľmi obmedzene, v prípadoch, ak sú striktné nevyhnutné na ochranu demokratických inštitúcií. Tiež však uviedol, že právne úpravy, v ktorých existuje takýto tajný dohľad musia tiež poskytovať primerané garancie a záruky ochrany pred zneužitím. Kritériá, na základe ktorých možno tieto záruky posudzovať sa líšia v závislosti od prípadu a sú relatívne. Do úvahy je možné vziať tieto hodnotiace kritériá:

- podstatu, rozsah a trvanie prostriedkov tajného dohľadu,
- právny základ pre vydanie povolenia na použitie prostriedku tajného dohľadu,

² Rozsudok ESĽP zo 23. júla 1968 vo veci „Belgický jazykový zákon“

³ Rozsudok ESĽP zo 06. septembra 1978 vo veci *Klass a ostatní vs. Nemecko*

- typ štátneho orgánu, ktorý je oprávnený vydať povolenie na využitie takéhoto prostriedku a kontrola využívania takéhoto prostriedku,
- forma opravných prostriedkov, ktoré sú poskytované na účely preskúmania rozhodnutia, ktorým sa povolil uvedený prostriedok.

Práve v súvislosti s takto naformulovanými kritériami ESLP v tomto prípade skonštatoval, že nemecká právna úprava neposkytuje dostatočné garancie a limity zásahov do práva na súkromie a ani záruky pred zneužitím nástrojov dohľadu nad telekomunikáciami.

K rovnakému názoru o nedostatočnej právnej úprave pritom ESLP dospel aj v prípade *Malone vs. Veľká Británia*⁴, ktorý sa týkal odpočúvania a zaznamenávania údajov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke. V ňom v podstate ESLP potvrdil svoj názor vyjadrený v prípade *Klass a ostatní vs. Nemecko*. Súd dospel k záveru, že britský zákon, ktorý upravuje odpočúvanie telefónu je až nadmieru vágny na to, aby spĺňal požiadavku formulácie "v súlade so zákonom". Podľa názoru ESLP by bolo v rozpore s ideou právneho štátu, ak by neexistovali hranice oprávnenia na možnosť voľnej úvahy výkonnej moci. Preto zákon musí definovať rámec voľnej úvahy ako aj spôsob výkonu konkrétnejšie tak, aby jednotlivcovi zároveň poskytoval dostatočnú ochranu.

Odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky a iné takéto formy sledovania telefonických rozhovorov veľmi vážne zasahujú do práva na súkromie a na korešpondenciu. Ak má vnútroštátna úprava umožňovať takýto vážny zásah do práva na súkromie, musí zároveň jednotlivcovi poskytovať dostatočnú ochranu pred svojvoľným zasahovaním do tohto práva a pred zneužitím takýchto zásahov tak, aby každému boli garantované práva podľa Dohovoru. Ustanovenia vnútroštátnych predpisov, ktoré takúto možnosť poskytujú preto musia byť jasné, presné z hľadiska rámca, limitov a tiež musia obsahovať primerané garancie ochrany. K takémuto názoru dospel ESLP v súvislosti s odpočúvaním a zaznamenávaním telekomunikačnej prevádzky hovorov v prípade *Kopp vs. Švajčiarsko*.⁵

V zmysle vyššie uvedeného možno uviesť, že slovenská trestno-procesná úprava odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky je dostatočne konkrétna, je jasná, presná a podrobne vymedzuje podmienky, možnosti a limity využitia tohto inštitútu.

⁴ Rozsudok ESLP z roku 1984 ve veci *Malone vs. Spojené kráľovství*

⁵ Rozsudok ESLP zo dňa 25.03. 1998 vo veci *Kopp vs. Švajčiarsko*, § 64, § 72 a § 75

3. AKTUÁLNA PRÁVNA ÚPRAVA ODPOČÚVANIA A ZÁZNAMU TELEKOMUNIKAČNEJ PREVÁDZKY

Právna úprava inštitútu odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky bola do nášho právneho poriadku zavedená v roku 1990 zákonom č. 178/1990 Zb., ktorý novelizoval vtedajší Trestný poriadok (zákon č. 141/1961 Zb. v znení neskorších právnych predpisov, ďalej len „TrP“). Do účinnosti tohto zákona v našom právnom poriadku absentovala akákoľvek zákonná úprava možností využitia operatívnej techniky, ktorou sa zasahuje do významných a nadnárodne garantovaných ľudských práv a slobôd. Samozrejme, spravodajské aj bezpečnostné zložky využívali inštitúty odpočúvania telekomunikačnej prevádzky a vyhotovovania obrazových či zvukových záznamov, avšak ich podkladom boli utajované interné (podzákonné) právne normy. Informácie, ktoré takto boli získané však nemohli byť použité ako dôkaz v trestnom konaní, ale slúžili výhradne na operatívne účely príslušných orgánov.

Táto situácia sa zmenila teda až v roku 1990 s účinnosťou vyššie spomenutého zákona, ktorý do ustanovenia § 88 TrP inkorporoval inštitút odpočúvania telefónnych hovorov. Tento inštitút bolo možné využiť až po začatí trestného stíhania a len pre obzvlášť závažné úmyselné trestné činy. Tejto právnej úpravy odpočúvania sa následne dotkla až novela TrP č. 366/2000 Z.z., na základe ktorej sa podstatne rozšíril okruh trestných činov, vo vzťahu ku ktorým bolo možné tento inštitút nariadiť. Nariadenie odpočúvania sa však zverilo výhradne súdu a to aj v prípravnom konaní, takže prokurátor stratil jedno zo svojich významných oprávnení, teda oprávnenie vydávať príkazy na odpočúvanie.

Následne na to, v roku 2002 a 2003, boli prijaté zákony č. 422/2002 Z.z. a č. 458/2003 Z.z., ktoré taktiež novelizovali TrP. Vďaka nim sa výrazne sprísnila možnosť poskytovania údajov o uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke, ktoré sú predmetom telekomunikačného tajomstva, alebo predmetom ochrany osobných údajov. Na takéto poskytnutie sa na základe nich povinne vyžadoval súhlas súdu. Prvým zo spomenutých zákonov, zákonom č. 422/2002 Z.z. sa do nášho právneho poriadku taktiež zaviedol nový inštitút, ktorým sa výrazne zasahuje do základných ľudských práv a slobôd a to inštitút vyhotovovania obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov (§ 88e TrP). Ide o inštitút, ktorý taktiež slúži na získavanie informácií dôležitých pre trestné konanie a jeho realizácia sa zabezpečuje prostredníctvom použitia informačno-technických prostriedkov.

Táto právna úprava bola pritom prebratá aj do rekodifikovaného TP, pričom sa prirodzene zmenilo systematické začlenenie týchto inštitútov. Inštitút vyhotovovania a obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov (tzv. veľký odposluch) je zaradený do ustanovenia § 114 TP a inštitút odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky (tzv. malý odposluch)

je zaradený do ustanovení § 115 a § 116 TP. V oboch prípadoch ide o inštitúty slúžiace na získavanie dôležitých informácií v trestnom konaní, o inštitúty vykonávané utajovaným spôsobom a s pomocou informačno-technických prostriedkov a zariadení. Ide pritom o inštitúty, ktoré najvýraznejšie zasahujú do základných ľudských práv, predovšetkým do práva na súkromie a do osobnostných práv. Rekodifikovaná právna úprava vo vzťahu k nim precizovala okruh trestných činov, pri ktorých je možné ich využitie nariadiť a taktiež precizovala aj ich schvaľovací a kontrolný mechanizmus.

Právna úprava odpočúvania a záznamu telekomunikačnej prevádzky je teda obsiahnutá v ustanoveniach § 115 a § 116 TP, v ktorých sú postupne upravené možnosti využitia tohto inštitútu, podmienky pre vydanie príkazu a okruh subjektov, ktoré sú oprávnené na vydanie príkazu a taktiež aj možnosti využitia informácií, ktoré sú takýmto spôsobom získané, ak sú dôležité pre trestné konanie.

„Odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky je trestno-procesný inštitút umožňujúci zaznamenávať telefónne hovory a iné skutočnosti oznamované prostredníctvom elektronickej komunikačnej siete, ak sú svojim obsahom významné pre trestné konanie.“⁶ Ide predovšetkým o prenos informácií prostredníctvom faxov, telefónov, mobilných telefónov, sms správ, vysielačiek a taktiež aj o prenos informácií elektronicou poštou.

Trestno-procesná úprava v ustanovení § 115 ods. 1 TP presne a jednoznačne vymedzila trestné činy a ďalšie podmienky, pri splnení ktorých je možné vydať príkaz na odpočúvanie. V žiadnom inom prípade teda príkaz na odpočúvanie byť vydaný nemôže. Príkaz na odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky je možné vydať:

- v trestnom konaní o zločine, o korupčných trestných činoch, o trestnom čine zneužívania právomoci verejného činiteľa a legalizácie príjmov z trestnej činnosti ako aj pre iný úmyselný trestný čin, na konanie o ktorom zaväzuje Slovenskú republiku medzinárodná zmluva, ak možno dôvodne predpokladať, že takto budú zistené skutočnosti významné pre trestné konanie alebo
- v trestnom konaní aj pre iný úmyselný trestný čin, ale v tomto prípade výhradne so súhlasom užívateľa odpočúvaného alebo zaznamenávaného telekomunikačného zariadenia.

Dôsledne sa taktiež upravil okruh subjektov, ktoré sú oprávnené vydať príkaz na odpočúvanie v jednotlivých štádiách trestného konania. V prípravnom konaní a tiež v postupe pred začatím trestného stíhania príkaz

⁶ Ivor., J. a kol.: Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 403

na jeho využitie vydáva sudca pre prípravné konanie. Predovšetkým v postupe pred začatím trestného stíhania predstavuje odpočúvanie veľmi významný inštitút preverovania, na základe ktorého je možné získať poznatky, ktoré zamerajú ďalší postup a ďalšiu činnosť príslušných orgánov. Ak by vec nezniesla odklad a príkaz sa nedal získať od sudcu pre prípravné konanie vopred, môže odpočúvanie v určitých prípadoch povoliť aj prokurátor, avšak takéto odpočúvanie sa nesmie spájať so vstupom do obydli. Takýto príkaz prokurátora však musí byť do 24 hodín od jeho vydania potvrdený sudcom pre prípravné konanie, inak stráca platnosť a informácie, ktoré by sa na základe neho už získali, nie je možné v trestnom konaní použiť a musia byť predpísaným spôsobom zničené. V konaní pred súdom je na vydanie príkazu oprávnený výhradne predseda senátu. Príkaz musí byť v každom prípade písomný a odôvodnený pre každú účastnícku linku alebo zariadenie osobitne, samostatne. Okrem toho musí byť v príkaze uvedená aj dĺžka obdobia, počas ktorého sa bude odpočúvanie a zaznamenávanie uskutočňovať. Platí, že odpočúvanie a zaznamenávanie je možné povoliť maximálne na 6 mesiacov, avšak s možnosťou predĺženia o 2 mesiace a to aj opakovane. O predĺžení rozhoduje vždy ten subjekt, ktorý príkaz na odpočúvanie a zaznamenávanie vydal. Pritom tiež platí, že orgány, ktoré realizujú odpočúvanie sú aj počas trvania príkazu povinné skúmať, či aj naďalej trvajú dôvody odpočúvania. Ak by zistili, že tieto dôvody už pominuli, ukončia odpočúvanie a zaznamenávanie a to aj počas trvania príkazu a túto skutočnosť povinne oznámia subjektu, ktorý vydal príkaz na využitie tohto inštitútu a v prípravnom konaní aj prokurátorovi.

Odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky vykonáva utajeným spôsobom príslušný útvar Policajného zboru a to za použitia technických prostriedkov a zariadení, ktoré umožňujú takéto odpočúvanie a zaznamenávanie.

Odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky sa realizuje s cieľom zistiť informácie, ktoré sú dôležité pre trestné konanie. Ak by sa zistilo, že odpočúvaná a zaznamenávaná je (alebo bola) komunikácia obhajcu s obvineným, takýto záznam nemožno v trestnom konaní použiť a musí byť predpísaným spôsobom zničený. To neplatí, aby obhajca s obvineným komunikoval o veciach, v ktorých obvineného obhajca nezastupuje.

Informácie, ktoré sú získané použitím inštitútu odpočúvania a zaznamenávania telekomunikačnej prevádzky majú v trestnom konaní povahu dôkazu. Ak sa teda týmto spôsobom zistia informácie dôležité pre trestné konanie, ktoré majú byť použité ako dôkaz, musí sa k nim vyhotoviť aj doslovný prepis záznamu (ak to povaha záznamu umožňuje). Tento prepis vyhotovuje príslušník Policajného zboru vykonávajúci odpočúvanie, pričom musí uviesť aj údaje o legálnosti použitia odpočúvania – teda údaje o mieste, čase a príkaze na odpočúvanie a zaznamenávanie. Tento prepis sa následne zakladá do spisu a už sa neutajuje. Platí pritom pravidlo, že

záznam je možné ako dôkaz v trestnom konaní použiť až po tom, čo je odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky ukončené. Taktiež platí, že takéto informácie môžu byť použité ako dôkaz dokonca aj v inom trestnom konaní, avšak výhradne za splnenia podmienky, že ide o trestné konanie pre taký trestný čin, pre ktorý je možné odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky nariadiť.

Ak by to odôvodňovali okolnosti prípadu a záznam telekomunikačnej prevádzky by bol dostatočne zrozumiteľný, môže sa v prípravnom konaní predložiť záznam aj bez prepisu, ak je zo sprievodnej správy jasné miesto, dátum a čas odpočúvania, jeho legálnosť a tiež osoby, ktorých sa tento záznam týka.

Ak by sa odpočúvaním nezistili žiadne údaje, ktoré by boli dôležité pre trestné konanie, záznam musí byť orgánom činným v trestnom konaní alebo príslušníkom Policajného zboru predpísaným spôsobom zničený. Zápisnica o tomto zničení sa zakladá do spisu, pričom o zničení záznamu je potrebné informovať aj dotknutú osobu, ktorá nemá právo nazerať do spisov. Upovedomenie vykoná orgán, ktorého rozhodnutím sa vec právoplatne skončila a v konaní pred súdom predseda senátu súdu 1. stupňa do 3 rokov od právoplatného skončenia trestného stíhania v danej veci. Toto pravidlo neplatí ak sa koná o obzvlášť závažnom zločine alebo zločine spáchanom organizovanou, zločineckou alebo teroristickou skupinou, alebo ak sa na trestnom čine podieľalo viac osôb a vo vzťahu aspoň k jednej z nich nebolo trestné stíhanie právoplatne skončené, alebo ak by poskytnutím takejto informácie mohol byť zmarený účel trestného konania.

Na základe ustanovenia § 116 TP je možné vydať príkaz na zistenie a oznámenie údajov o už uskutočnenej telekomunikačnej prevádzke, ktoré tvoria predmet telekomunikačného tajomstva (podľa zákona č. 610/2003 Z.z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších právnych predpisov), alebo na ktoré sa vzťahuje ochrana osobných údajov. Ich zistenie a oznámenie sa týka prípadov, ak sú tieto údaje potrebné pre objasnenie skutočností, ktoré sú dôležité pre trestné konanie. Spravidla ide o záznamy obsahujúce identifikačné a účastnícke čísla mobilných telefónov, označenie základnej aj prijímajúcej stanice, moment spojenia, dĺžka trvania hovoru, moment ukončenia a podobne. Príkaz vydáva v konaní pred súdom predseda senátu a v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie. Príkaz sa doručuje fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktorá telekomunikačnú prevádzku zabezpečuje zároveň s výzvou na oznámenie takýchto údajov. Platí, že fyzická aj právnická osoba je pritom povinná požadované údaje poskytnúť a nemôže sa v tomto prípade odvolávať na ochranu osobných údajov a ani na telekomunikačné tajomstvo.

4. ZÁVER

Trestno-procesný inštitút odpočúvania a zaznamenávania telekomunikačnej prevádzky predstavuje jeden z nových, ofenzívnych inštitútov, ktorý sa

využíva na účely efektívneho a účinného odhaľovania a dokazovania korupčných trestných činov. Jeho dôkazný význam spočíva predovšetkým v tom, že informácie, ktoré sú legálnym využitím tohto inštitútu získané majú v trestnom konaní povahu dôkazu. V každom prípade ide o veľmi dôležitý inštitút, ktorého využitie je viazané na splnenie prísnych a striktných trestno-procesných podmienok obsiahnutých v ustanovenia § 115 a 116 TP. Práve prostredníctvom nich sa vytvárajú presné limity a hranice využitia odpočúvania, nad rámec ktorých by sme mohli uvažovať o nezákonnom zásahu štátnych orgánov do práva na súkromie.

Literatúra:

- Ivor., J. a kol.: Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010.
- Ivor, J.: Monitorovanie osôb ako dôkazný prostriedok v trestnom konaní. In Karlovarská právni revue č. 4/2007, s. 1 – 5.
- Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Rada Európy)
- Ústava Slovenskej republiky (zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších právnych predpisov)
- Trestný poriadok (zákon č. 301/2005 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov)
- Trestný poriadok (zákon č. 141/1961 Zb. v znení neskorších právnych predpisov)
- Rozsudok ESLP z 23. júla 1968 vo veci „Belgický jazykový zákon“
- Rozsudok ESLP zo 06. septembra 1978 vo veci Klass a ostatní vs. Nemecko
- Rozsudok ESLP z roku 1984 ve veci Malone vs. Spojené kráľovstvo
- Rozsudok ESLP z 25. marca 1998 vo veci Kopp a ostatní vs. Švajčiarsko

Contact – email

marcela.tothova26@gmail.com

